

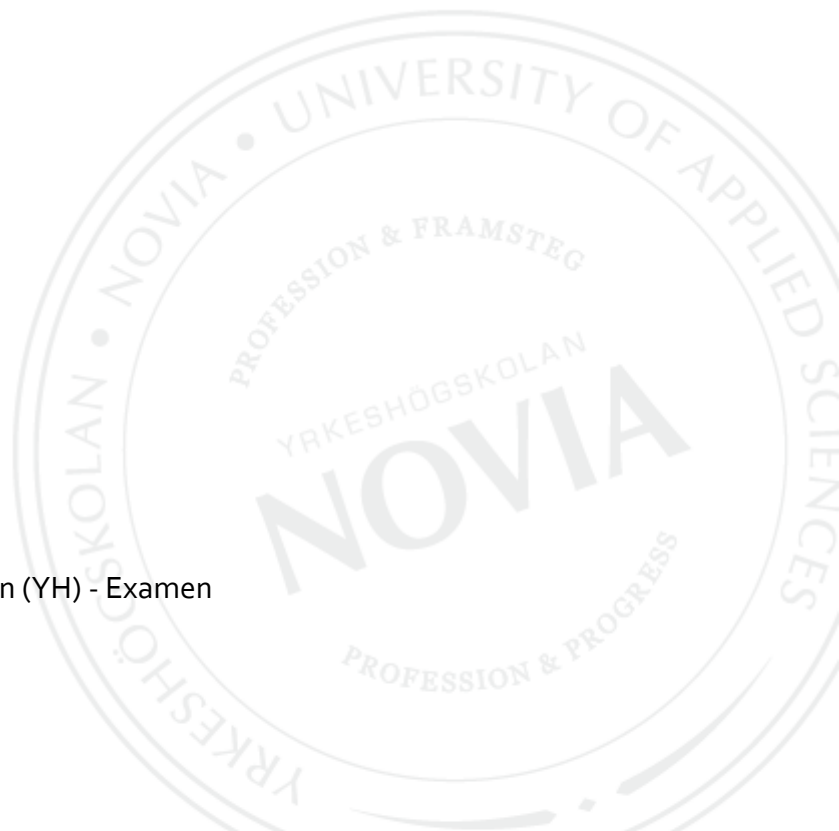
Finnlinesin ropax matkustaja- alusten laivalääkintä

Marko Järvelä

Examensarbete för Sjökapten (YH) - Examen

Utbildning i sjöfart

Åbo 2020

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä: Marko Järvelä

Koulutusohjelma ja paikkakunta: Merenkulku, Turku

Suuntautumisvaihtoehto/Syventävät opinnot: Merikapteeni AMK

Ohjaaja: Ritva Lindell

Nimike: Finnlinesin ropax matkustaja-alusten laivalääkintä

Päivämäärä 13.5.2020

Sivumäärä 20

Liitteet 1

Tiivistelmä

Opinnäytetyöni tavoitteena on selvittää laivalääkintää Finnlinesin Suomen lipun alla liikennöivillä ropax matkustaja-aluksilla. Kyseiset alukset operoivat kahdella eri reitillä kuljettaen matkustajia ja rahtia. Aluksia on tällä hetkellä liikenteessä yhteensä viisi. Kolme alusta liikennöi Suomen ja Saksan välillä ja kaksi alusta Suomen ja Ruotsin välillä kulkien Ahvenanmaan kautta. Aluksilla voi olla enimmillään yli 500 matkustajaa miehistön lisäksi.

Lääkintää varten aluksilla ei ole erikseen lääkäriä tai sairaanhoitajaa. Aluksen perämiehet hoitavat lääkintää vaativat tapaukset. Itse toimin m/s Finnmaid aluksella Suomen ja Saksan liikenteessä lääkinnästä vastaavana perämiehenä. Haen tutkimuksellani vastauksia mm. siihen kuinka usein lääkintätehtäviä suoritetaan, minkälaisia lähteitä käytetään ja minkä laatuista yleisimmät lääkintää vaativat tapaukset ovat. Tutkimus on toteutettu kyselytutkimuksena.

Kieli: Suomi

Avainsanat: Ropax matkustaja-alus, lääkintä

EXAMENSARBETE

Författare: Marko Järvelä

Utbildning och ort: Utbildning i sjöfart, Turku

Inriktningsalternativ/Fördjupning: Sjökapten YH

Handledare: Ritva Lindell

Titel: Sjukvård inom Finnlines ropax färjor

Datum 13.5.2020

Sidantal 20

Bilagor 1

Abstrakt

I arbetet utreds frågor rörande sjukvården ombord på finskflaggade Finnlines ropax passagerarfartyg. Fartygen trafikerar två olika rutter och transporterar passagerare och last. Det finns totalt fem fartyg i trafik. Av dem är tre fartyg i trafik mellan Finland och Tyskland och två fartyg mellan Finland och Sverige via Åland. Antalet passagerare ombord kan vara mer än 500 utöver besättningen.

Det finns ingen läkare eller sjuksköterska som skulle ta hand om sjukvården ombord. Det är styrmannen som tar hand om alla fall som kräver sjukvård. Självt jobbar jag som styrman med ansvar för sjukvården på m/s Finnmaid, i trafik mellan Finland och Tyskland. Mitt examensarbete söker svar på frågor om bland annat hur ofta styrmannen måste ta hand om sjukvård, vilka olika källor de använder när de söker information och vilka fall som är de vanligaste. Undersökningen genomfördes som en kvantitativ enkät.

Språk: Finska

Nyckelord: Ropax passagerare färjan, medicin

BACHELOR'S THESIS

Author: Marko Järvelä

Degree program and place: Degree Programme in Maritime Management

Specialization: Bachelor of Marine Technology

Supervisor: Ritva Lindell

Title: Medical care on Finnlines' ropax vessels

Date 13.5.2020

Number of pages 20

Appendices 1

Abstract

The goal is to find answers to questions concerning medication within Finnlines' ropax vessels flying Finnish flag. The vessels sail on two different routes carrying passengers and cargo. There are currently five vessels in traffic. Three vessels ply between Finland and Germany and two vessels between Finland and Sweden via Åland islands. These vessels can carry more than 500 passengers in addition to crew.

For medical purposes there are no appointed doctor or nurse onboard. Deck officers take care of medical cases. I currently act as medical officer on m/s Finnmaid plying between Finland and Germany. This thesis seeks answers to questions like how often medical cases occur, where do officers seek for advice and what kind of cases are most common. The survey has been carried out as questionnaire.

Language: Finnish

Key words: Ropax passenger ferry, medication

Lyhenteet

STCW – Standards of training certification and watchkeeping of seafarers

IMDG – International maritime dangerous goods

MFAG – Medical first aid guide

MLC – Maritime labour convention

TMAS – Telemedical assistance service

Sisällysluettelo

1	Johdanto.....	1
2	Ongelman määrittely / työn tarkoitus	1
3	Lähtökohdat ja työn rajaus	2
4	Sairaanhoidon laivalla	2
4.1	Vastuu laivasairaanhoidosta	3
4.2	Muu ensihoitohenkilökunta	3
4.3	Laiva-apteekin sisältö	3
4.4	Vaaralliset aineet.....	3
4.5	Matkustajien lääkitseminen	3
4.6	Lääkinnästä vastaavan työ aluksella	4
5.	Aiemmat tutkimukset	5
6.	Tutkimusmetodi.....	5
7.	Tulokset ja niiden tulkinta	6
7.1	Koulutustausta	6
7.2	Lääkintävastuu	7
7.3	Aluksen reitti.....	8
7.4	Tiedon haun määrä.....	8
7.5	Käytetyt lähteet	9
7.6	Lääkinnän määrä.....	10
7.7	Oman osaamisen riittävyys	11
7.8	Kuinka parantaa osaamista	12
7.9	Lääkintäkurssin kertausväli	12
7.10	Useimmin esiintyviä tapauksia	13
8.	Tulosten analysointi.....	15
8.1	Koulutustausta	15
8.2	Toimitko laivan lääkintäpäällikönä ja laivan reitti.....	15
8.3	Kuinka usein tietoa haetaan eri lähteistä.....	15

8.4	Mistä lähteistä tietoa haetaan	16
8.5	Kuinka monta lääkintätapausta hoidetaan	16
8.6	Usko omien taitojen riittävydestä	16
8.7	Lääkintäkurssin kertausväli	17
8.8	Useimmin esiintyvät tapaukset	18
9	Yhteenveto.....	18
10.	Kriittinen tarkastelu	18
	Lähteet	20

Liite

1 Johdanto

Finnlinesin laivastoon kuuluu ropax matkustaja-aluksia, jotka kuljettavat sekä rahtia että matkustajia. Aluksilla ei ole sairaanhoidon ammattilaista vaan lääkinnästä ja hoidosta merellä vastaa aluksen nimetty laiva-apteekin hoitaja, joka on yleensä laivan 1. perämies. Usein myös laivan 2. perämies hoitaa lääkintä tapauksia itsenäisesti 1. perämiehen ollessa vapaa vuorossa.

2 Ongelman määrittely / työn tarkoitus

Sairastuneiden kohtaaminen ja hoitaminen ei yleensä ole laivasairaanhoidosta vastaavalle päivittäistä pois lukien matkustajalaivojen ammattisairaanhoito henkilöstö. Tästä johtuen osaamista ja rutiinia ei pääse muodostumaan ja usein eteen tuleva sairastapaus saattaa olla ensimmäinen laatuaan hoitavalle henkilölle. Viimeisestä lääkintäkoulutuksesta saattaa olla kulunut vuosia. Tällaisessa tilanteessa tarvitaan apuna ja tukena kirjallisuutta ja ohjeistusta, josta varmistaa oikea diagnosointi, hoito ja lääkitys. Laiva-apteekista vastaava perämies joutuu hoitamaan miehistön lisäksi myös aluksilla kulkevia matkustajia.

Työn tarkoitus on selvittää kuinka paljon ja millä tavalla sairaanhoito laivalla työllistää laiva-apteekista vastaavia perämiehiä, mistä he hakevat apua ja kuinka he tuntevat selviytyvänsä tehtävistä. Pyrin tavoitteeseen muun muassa seuraavanlaisilla tutkimuskysymyksillä.

Kuinka usein ja mistä lähteistä haetaan apua?

Kuinka monta tapausta keskimäärin hoidetaan?

Riittääkö oma osaaminen?

Minkä tyyppisiä hoidettavat tapaukset enimmäkseen ovat?

3 Lähtökohdat ja työn rajaus

Finnlines kuljettaa rahdin lisäksi osalla laivoistaan matkustajia. Näillä ropax aluksilla kulki matkustajia vuonna 2019 665 tuhatta kolmella eri reitillä. Tutkin työssäni kahden reitin aluksia, jotka purjehtivat Suomen lipun alla. Toinen reiteistä on Helsinki-Travemünde kolmella aluksella ja toinen Naantali-Långnäs-Kapellskär kahdella aluksella. Ruotsin lipun alla purjehtivat Travemünde-Malmö reitin kolme alusta on suljettu tutkimuksen ulkopuolelle. Myös rahtilaivat, jotka voivat kuljettaa enintään 12 matkustajaa on suljettu tutkimuksen ulkopuolelle. Helsinki-Travemünde matka kestää alle 30 tuntia ja matkustajia voi olla maksimissaan 554. Naantali-Långnäs-Kapellskär matka kestää kahdeksan tuntia ja matkustajia voi olla maksimissaan 554. Henkilökuntaa aluksilla on sesongin mukaan 30-40. (Finnlines, 2019).

4 Sairaanhoidon laivalla

Lain laiva-apteekista (584/2015) on tarkoitus varmistaa, että laivaväellä on mahdollisuus tarvittaessa saada hoitoa ja lääkitystä sairastumis- ja tapaturmatapauksissa. Valtioneuvoston asetus aluksen miehityksestä ja laivaväen pätevyydestä (508/2018) edellyttää lääkintähuollosta vastaavalta henkilöltä laivaväen terveydenhuoltokoulutuksen. Sosiaali- ja terveysministeriön asetus laiva-apteekista (589/2015) määrää, että aluksen päälliköllä ja laiva-apteekin hoitajalla on oltava alusluokan mukainen terveydenhuoltokoulutus, joka on uusittava viiden vuoden välein. Koulutuksen sisällön määrittelee Standards of training, certification and watchkeeping of seafarers (STCW A-VI/4-2). Laki laiva-apteekista (584/2015) määrää, että laiva-apteekki tulee tarkastaa kerran vuodessa. Saman lain mukaan laiva-apteekki on ensisijaisesti tarkoitettu laivaväen käyttöön, mutta sitä voidaan hyödyntää myös kiireellisistä hoitoa vaativissa tapauksissa matkustajiin ja muihin aluksella oleviin.

4.1 Vastuu laivasairaanhoidosta

Laki laiva-apteekista (584/2015) määrää, että laivanisännän, aluksen päällikön ja laiva-apteekin hoitajan vastuulla on huolehtia, että laivalla on vaaditut varusteet, lääkkeet ja hoitotarvikkeet. Laivalla annettavasta hoidosta ja lääkityksestä vastaa päällikkö, tai hänen nimeämänsä laiva-apteekin hoitaja. Usein laiva-apteekin hoitajaksi on määrätty aluksen 1.perämies mutta hyvin usein tapauksia hoitaa myös aluksen 2.perämies.

4.2 Muu ensihoitohenkilökunta

Finnlinesin aluksilla hälytysluettelossa on ensiapuryhmään 1.perämiehen avuksi määrätty kaksi muuta henkilöä. Heidän koulutukseksien riittää STCW säännön A-VI/1-3 mukainen ensiapukoulutus.

4.3 Laiva-apteekin sisältö

Laiva-apteekin sisällön määrittelee Laki laiva-apteekista (584/2015) ja sen nojalla annettu Sosiaali- ja terveysministeriön asetus laiva-apteekista (589/2015). Apteekin sisältö määräytyy miehistön lukumäärän ja aluksen liikennealueen mukaan. Apteekkiluokkia on neljä. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen laiva-apteekista (589/2015) liite määrittelee vähimmäisvarustuksen ja lääkkeet, jotka aluksella tulee olla.

4.4 Vaaralliset aineet

Laki laiva-apteekista (584/2015) määrää, että mikäli alus kuljettaa IMDG-koodin mukaisia vaarallisia aineita tulee laivalla olla MFAG-oppaan vaatimat lääkkeet ja varusteet. Kaikkia lääkkeitä ei tarvitse olla vaan ainoastaan ne, jotka ovat relevantteja kuljetettavan aineen vuoksi.

4.5 Matkustajien lääkitseminen

Laki laivaväestä ja aluksen turvallisuusjohtamisesta (1687/2009) edellyttää, että aluksilla joilla on yli 100 henkilöä ja joiden matkankesto on yli kolme päivää pitää olla lääkäri. Koska Finnlinesin ropax aluksilla matkan kesto on alle 72 tuntia lankeaa matkustajien lääkintä aluksen lääkinnästä vastaavalle henkilölle.

4.6 Lääkinnästä vastaavan työ aluksella

Finnlinesin matkustaja-aluksilla laiva-apteekin hoitajaksi on nimetty laivan 1.perämies. Tehtävään kuuluu huolehtia, että apteekissa on vaadittu ensiapu- / ensihoitovarustus ja asetuksen mukaiset lääkkeet. Asetuksen vaatimusten lisäksi Finnlinesin laivoilla on mm. monipuolisempia paareja potilaan kuljetukseen sekä defibrillaattori. Tehtäviin kuuluu myös pelastusveneiden lääkkeistä ja varusteista huolehtiminen. Työtaturmista raportointi ja ilmoittaminen kuuluu 1.perämiehelle. Työterveyshuoltoon liittyvissä asioissa kuten mitä työterveys kattaa ja lääkärin ajanvaraukset ovat myös asioita joissa usein käännetään lääkintäperämiehen puoleen. Työterveyshuoltoon lähetettävälle potilaalle tehdään mukaan rekvisiitta eli maksusitoumuslomake.

Työntekijän tarvitessa jotain lääkintäapua ottaa hän yhteyttä lääkintäperämieheen. Kiireellisissä tapauksissa yhteys otetaan joko komentosillan kautta tai suoraan lääkintäperämiehelle soittamalla. Mikäli asialla ei ole kiire odottavat ihmiset usein, kunnes näkevät lääkintäperämiehen esim. messissä ruokailemassa ja tulevat silloin kertomaan asiansa. Lääkintää tai operointia vaativat tapaukset mennään pääasiassa hoitamaan apteekkiin missä on kaikki varustus. Laivalta löytyy usein henkilökunnan tiloista laiva-apteekin ulkopuolelta muutama ensiapukaappi, joissa pidetään itsehoitoon mm. laastaria ja sidetarpeita. Tyypillisiä hoitoa vaativia tapauksia ovat esim. ruhjeiden ja haavojen sidonta ja paikkaus, roska silmässä tai silmiin on roiskunut jotain kemikaalia. Tyypillisiä lääkintää vaativia tapauksia on flunssakauden oireet, kevään allergiat ja erilaiset säryt ja kivut.

Vakavissa tapauksissa tai jos ollaan epävarmoja vaivan vakavuudesta, otetaan yhteyttä rajavartiolaitoksen ylläpitämään TMAS palveluun josta ”puhelut yhdistetään meripelastuksen johtokeskuksesta erikseen nimetylle terveydenhoitopiirin päivystävälle ensihoitolääkärille, jolta avuntarvitsija saa tarvittavat hoito-ohjeet tai tilanteen edellyttämän lääkinnällisen riskiarvioinnin” (Raja, tiedotteet). Mikäli potilaan tila on niin vakava, ettei hän pysty olemaan matkaa loppuun laivalla evakuoidaan hänet helikopterilla maihin hoitoon. Aluksen sijainnista riippuen evakuointi tapahtuu yleensä lähimpään

rantavaltioon. Tällöin potilaan tarvitsema lääkitys voidaan aloittaa laivalla jo ennen helikopterievakuointia lääkärin ohjeiden mukaan.

5 Aiemmat tutkimukset

Kahdella Finnlinesin ropax-laivalla järjestettiin kansipäälystön lääkinnällinen lisäkoulutus alusten ollessa Vuosaaren satamassa vuonna 2011. Koulutus oli toteutettu Kymenlaakson ammattikorkeakoulun opiskelijoiden opinnäytetyönä. Koulutuksesta saadun palautteen mukaan ”*Koulutus koettiin tarpeelliseksi ja osallistujat kokivat saaneensa hyvää ja tarpeellista kertausta ensihoitotilanteiden hoitamiseen*”. (Olli & Salminen, 2011, 40).

Laivasairaanhoitajan työstä, työn vaatimuksista ja koulutusvaatimuksista matkustajalaivalla on tehty Kymenlaakson ammattikorkeakoulun opinnäytetyönä tutkimus. Tutkimuksen mukaan potilaat ovat usein alkoholin vaikutuksen alaisia ja työterveyshuolto kuormittaa sairaanhoitajaa enemmän kuin matkustajien hoitaminen (Jokinen, 2011, 120). Samanlaisiin tuloksiin päätyivät tutkimuksessaan myös Turun ammattikorkeakoululle opinnäytetyön laivasairaanhoitajan osaamisvaatimuksista tehneet Haapamäki ja Kovanen (2017, 19–20).

6 Tutkimusmetodi

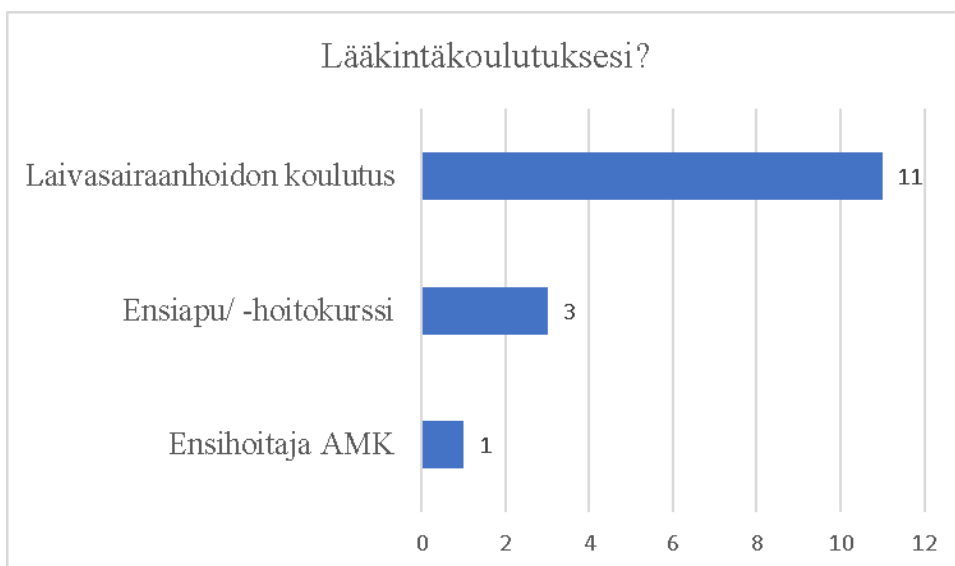
Työ on toteutettu kvantitatiivisena kyselytutkimuksena. Kysely on laadittu Google Forms ohjelman avulla. Kysymyksissä oli valmiita vaihtoehtoja, joista vastaavat valitsivat sopivimman. Osassa kysymyksiä oli mahdollisuus valita useampi vaihtoehto. Neljään kysymykseen oli mahdollisuus vastata myös omin sanoin. Työnantajani Finnlines osallistui kysymysten laadintaan. Kysymykset lähetettiin Finnlinesin viiden suomen lipun alla purjehtivan laivan perämiesten työ sähköpostiin ja vastauksia pyydettiin kaikilta lääkintään osallistuvilta perämiehiltä. Enimmillään vastaajia on 20 joista jäävään itseni pois eli jäljelle jää 19 potentiaalista vastaajaa. Alusten päälliköille kyselyä ei lähetetty, vaikka heillä onkin vastuu laiva-apteekista. He ovat laiva-apteekin hoidon määränneet perämiehille, ja sen vuoksi uskon, että heidän vastauksensa eivät olisi tuoneet lisäarvoa kyselyyn.

7 Tulokset ja niiden tulkinta

Tulokset on esitetty sanallisesti ja Microsoft Excel kaaviotyökalun avulla tehtyinä kuvina.

7.1 Koulutustausta

Kysymyksellä selvitettiin vastaajien lääkintäkoulutusta. Kaikilla vastaajilla on laivasairaanhoidon koulutus. Kolmella vastaajalla oli lisäksi jokin muu ensiapu-/hoitokurssi kuten esim. SPR. Yksi vastaaja oli osallistunut kolme kertaa ruumiinavaukseen ja yksi vastaaja oli koulutettu AMK ensihoitaja.

Kuva 1. Koulutus

7.2 Lääkintävastuu

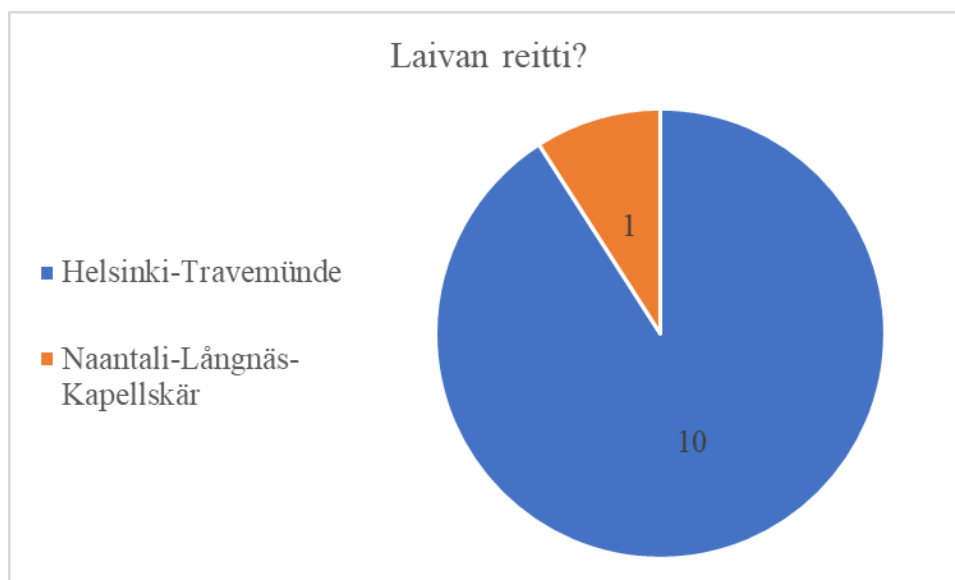
Lääkintävastuu kysymyksessä selvitettiin taustatietoa vastaajan toiminnasta lääkäntäperämiehenä. Neljä vastaajista toimi laivan lääkäntäperämiehenä ja seitsemän ei.

Kuva 2. Lääkintävastuu

7.3 Aluksen reitti

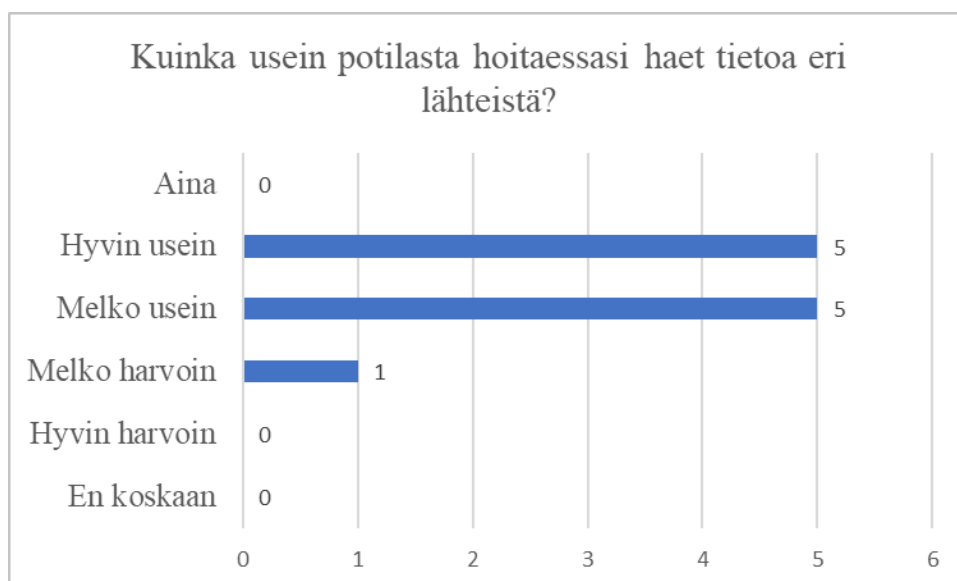
Liikennöikö alus Suomen ja Saksan vai Suomen ja Ruotsin välillä. Kymmenen vastaajista työskenteli linjalla Helsinki-Travemünde ja vain yksi linjalla Naantali-Långnäs-Kapellskär.

Kuva 3. Reitti

7.4 Tiedon haun määrä

Tällä kysymyksellä haettiin vastausta siihen, kuinka usein potilasta hoitaessa haetaan tietoa jostain lähteestä. Viidestä hyvin usein tietoa hakevasta vastaajasta yksi oli lääkintäperämies ja neljä ei. Viidestä melko usein tietoa hakevasta kolme oli lääkintäperämiehiä ja kaksi ei. Melko harvoin tietoa hakeva vastaaja ei ollut lääkintäperämies.

Kuva 4. Tiedon haun määrä

7.5 Käytetyt lähteet

Mistä eri lähteistä apua haetaan. Kysymyksessä annettiin 11 eri vaihtoehtoa, jotka oli valittu todennäköisimpinä lähteinä. Lisäksi vastaajille annettiin mahdollisuus kertoa, jos he käyttivät jotain muita lähteitä.

Valmiit vastausvaihtoehdot olivat,

Laivasairaanhoidon käsikirja (H.Saarni 2002, P.Miilunpalo ja H.Lindfors 2019)

TMAS

Merenkulun terveydenhuoltokurssin /-kertauskurssin materiaali

Pharmaca Fennica

Therapia Fennica

Punainen Risti ensiapukirjat

Ensiauttajan taskuopas (Spek 2016)

Eri nettisivustot (esim. Terveyskirjasto.fi, Kaypahoito.fi jne.)

Kysyn asiantuntijaystävältä

Ensihoidon taskuopas (T.Oksanen, J.Turva 2015)

International medical guide for ships (WHO)

Lähteet, joita vastaajat lisäksi ilmoittivat käyttävänsä. Kaikki neljä vastausta olivat eri henkilöiltä. Vastaukset on esitetty kuvassa viisi keltaisella värillä.

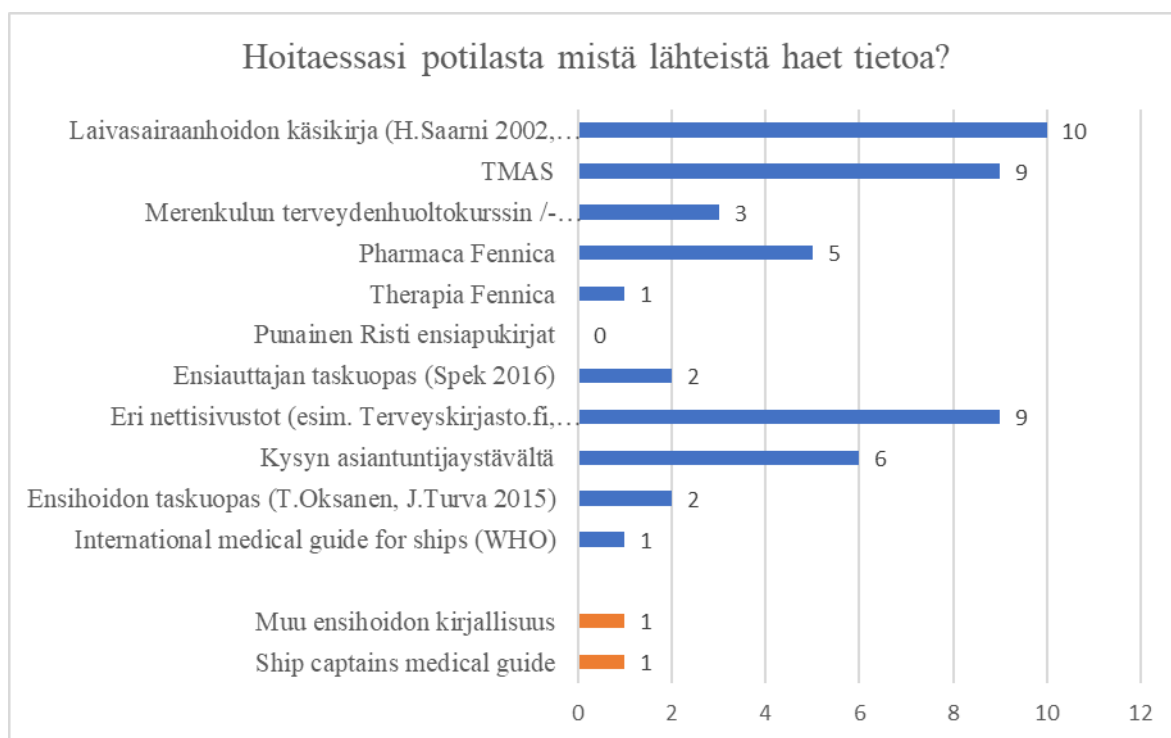
Riippuu tilanteesta, tarvitseeko hakea ollenkaan.

Muu ensihoidon kirjallisuus

Radio Medical (tämä on vastauksissa laskettu TMAS)

Ship Captain`s Medical Guide

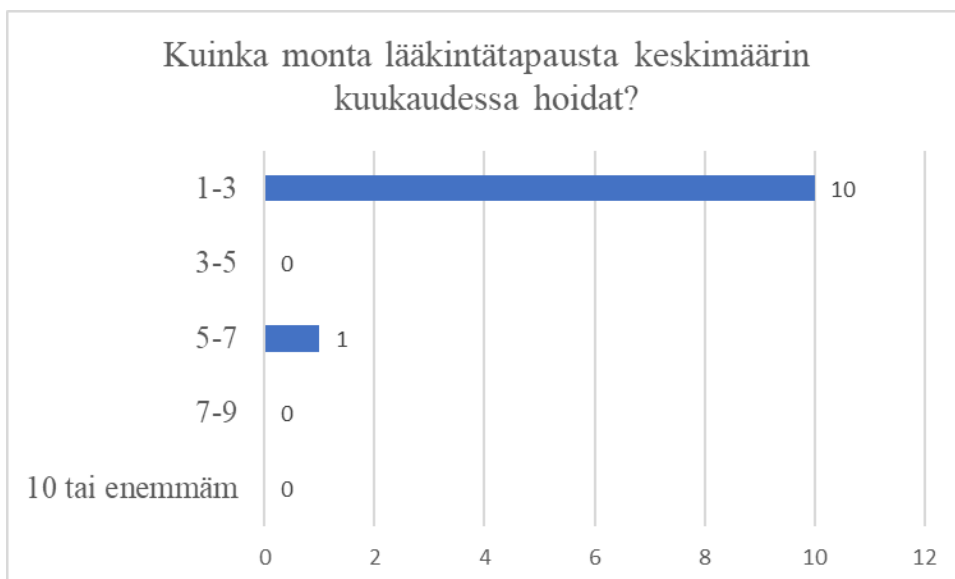
Käytetyimmät lähteet olivat Laivasairaanhoidon käsikirja, erilaiset nettisivustot ja TMAS. Yli puolet vastaajista käytti lähteenä myös asiantuntijaystävää. Pharmaca Fennicaa käytti myös lähes puolet vastaajista.

Kuva 5. Käytetyt lähteet

7.6 Lääkinnän määrä

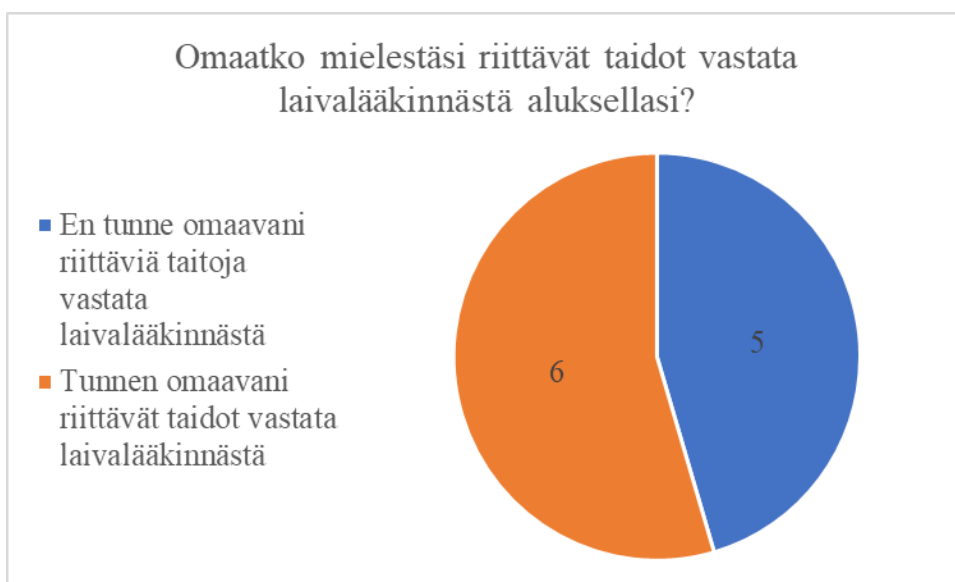
Tällä kysymyksellä selvitettiin kuinka monta lääkintätapausta vastaajat keskimäärin kuukaudessa hoitavat. Rajausta henkilökunnan ja matkustajien lääkinnän välille ei tehty. Kymmenen vastaajaa hoitaa keskimäärin 1-3 tapausta kuukaudessa. Yksi vastaaja hoitaa keskimäärin 5-7 tapausta kuukaudessa.

Kuva 6. Hoidettujen tapausten määrä

7.7 Oman osaamisen riittävyys

Tuntevatko vastaajat omaavansa riittävät taidot vastata lääkinnästä laivalla. Kuusi vastaajista tunsivat omaavansa riittävät taidot vastata laivalääkinnästä, kun taas viisi oli sitä mieltä, että he eivät omaa riittäviä taitoja.

Kuva 7. Omien taitojen riittävyys

7.8 Kuinka parantaa osaamista

Vastaajilta kysyttiin minkälaista lisäkoulutusta he haluaisivat, jos oma osaaminen ei riitä, tai jos he haluaisivat syventää osaamistaan. Vastaukset on lueteltu alla muuttamattomina.

Koulutusta, joka tapahtuisi laivoilla, jolloin se olisi suunnattu nimenomaan ropax aluksille ja niiden ensiapuryhmille. Koulutuksissa voitaisiin hyödyntää laivan omaa lääkintä varustusta. Koulutuksen tulisi ehdottomasti olla koko lääkintämiehistölle, ei pelkästään päällystön jäsenille. Koulutus olisi hyvä toteuttaa erilaisten käytännön esimerkkitapausten avulla. Toiveena olisi saada lisää Turun ammattikorkeakoulun järjestämiä onboardmed koulutuksia.

Eri lääkkeet, niiden käyttö eri tilanteissa esimerkiksi. Jos ei vastaa lääkinnästä laivalla niin viiden vuoden välein suoritettavan koulutuksen asiat pääsevät unohtumaan.

Akuuttihoitoon, kiireelliseen ensiapuun ja koulutusta laivalla niin että huomioidaan laivan hospitaalin lääkkeet ja välineet.

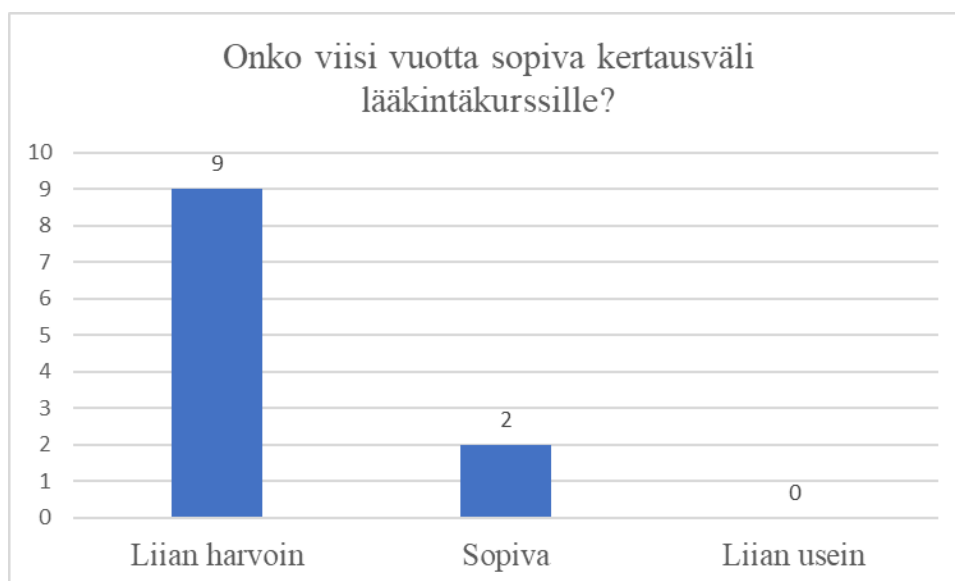
Järjestelmällistä/säännöllistä koulutusta asiantuntijan johdolla. Myös ensiapuryhmän muille jäsenille sama sekä STCW kurssit.

Asiantuntijoiden luennot eri aiheista.

Tiheämmin kertauskurssit kuin 5v.

7.9 Lääkintäkurssin kertausväli

Laiva-apteekki asetus edellyttää aluksen päällikön ja laiva-apteekista vastaavan henkilön koulutuksen uusittavaksi viiden vuoden välein. Finnlinesin turvallisuusjohtamisjärjestelmän vaatimus on, että kaikki perämiehet uusivat kurssin viiden vuoden välein vaikkeivat olisikaan laiva-apteekista vastuussa. Onko viisi vuotta sopiva kertausväli? Yhdeksän vastaajaa oli sieltä mieltä, että viisi vuotta on liian pitkä väli kertauskurssille. Kahden vastaajan mielestä viisi vuotta on sopiva aika kertausten välillä. Yksikään vastaajista ei ollut sitä mieltä, että viiden vuoden kertausväli on liian usein.

Kuva 8. Viiden vuoden kertausväli

7.10 Useimmin esiintyviä tapauksia

Vastaajia pyydettiin valitsemaan annetuista vaihtoehdoista (ja niiden kaltaisista) viisi useimmin esiintyvää hoitoa vaativaa tapausa. Valmiiden vaihtoehtojen lisäksi tässä oli mahdollisuus lisätä myös jokin muu tapaus mikä ei ollut vaihtoehdoissa mukana. Kahdeksan vastaajaa oli ymmärtänyt kysymyksen ajattelemallani tavalla. Heidän vastausten perusteella viisi useimmin esiintyvää tapausa on esitetty kuvassa numero yhdeksän. Kolme vastaajista oli ymmärtänyt kysymyksen eri tavalla kuin ajattelin. Kuvassa kymmenen on esitetty tulokset jossa myös heidän vastauksensa on huomioitu. Yksi vastaaja oli lisännyt allergiset reaktiot, joita ei ollut valmiiksi annetuissa vaihtoehdoissa. Se on esitetty kuvassa omalla rivillään, eikä se päässyt kummassakaan kuvassa viiden useimmin esiintyvän tapauksen joukkoon.

Valmiit vastausvaihtoehdot olivat,

Tajuttomuus / elvytys

Haavat ja ruhjeet

Päänsärky, huimaus, matkapahoinvointi

Vatsakivut

Silmävammat

Rintakipu ja sydänperäiset

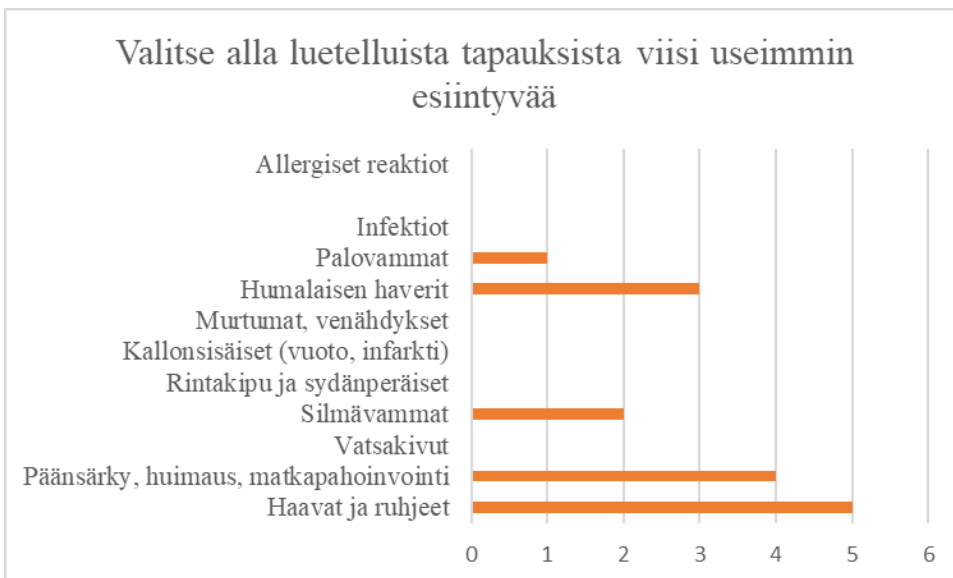
Kallonsisäiset /vuoto, infarkti)

Murtumat, venähdykset

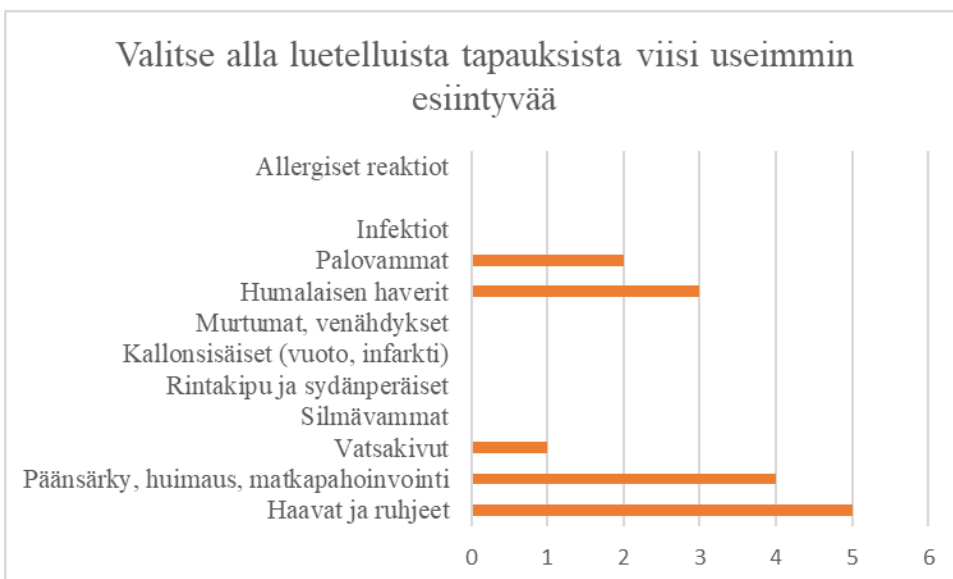
Humalaisen haverit

Palovammat

Infektiot

Kuva 9. Kysymyksen ajattelemallani tavalla ymmärtäneiden vastaukset

Kuva 10. Kaikki vastanneet

8 Tulosten analysointi

Vastausprosentti tutkimuksessa oli 58% (11 vastausta). Aluksien reittikohtainen vastausprosentti oli Helsinki-Travemünde reitillä 83%. Naantali-Långnäs-Kapellskär reitin vastausprosentti oli 13%.

8.1 Koulutustausta

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus laiva-apteekista edellyttää aluksen päälliköltä ja hänen mahdollisesti määräämältään laiva-apteekin hoitajalta lääkintäkoulutuksen, joka on uusittava viiden vuoden välein. Finnlinesin oma turvallisuusjohtamisjärjestelmä edellyttää, että kaikilla kansipäällystön jäsenillä on voimassa oleva lääkintäkoulutus. Kaikilla vastaajilla tämä vaatimus täyttyi. Kahdella vastaajalla on lisäksi joku tarkemmin määrittelemätön ensiapukurssi esim. SPR, yhdellä vastaajalla kolme ruumiinavausta lisäkoulutuksena. Yksi vastaajista omasi laivasairaanhoidon koulutuksen lisäksi ensiapukurssin ja on AMK ensihoitaja.

8.2 Toimitko laivan lääkintäperämiehenä ja laivan reitti

Vastaajista neljä toimii laiva-apteekista vastaavana lääkintäperämiehenä ja seitsemän ei. Kolme lääkintäperämiehenä toimivaa työskentelee Helsinki-Travemünde reitillä ja yksi Naantali-Långnäs-Kapellskär reitillä. Kaikki seitsemän, jotka eivät toimi lääkintäperämiehenä työskentelevät Helsinki-Travemünde reitillä.

8.3 Kuinka usein tietoa haetaan eri lähteistä

Annetut vastausvaihtoehdot olivat *aina*, *hyvin usein*, *melko usein*, *melko harvoin*, *hyvin harvoin* ja *en koskaan*. Viisi vastaajista haki tietoa hyvin usein, viisi haki melko usein ja yksi melko harvoin. Vaihtoehdot *aina*, *hyvin harvoin* ja *en koskaan* eivät saaneet yhtään valintaa. Viidestä hyvin usein tietoa hakeneesta vain yksi oli laivan nimetty lääkintäperämies. Kolmella heistä oli lisäksi muu ensiapukurssi ja yhdellä AMK ensihoitaja koulutus. Viidestä melko usein tietoa hakeneesta kolme oli laivan nimetty lääkintäperämies. Ainoa melko harvoin tietoa hakeva ei ole laivan nimetty lääkintäperämies, mutta hänellä on lisäkoulutuksena kolme ruumiinavausta.

Vastausten perusteella näyttäisi, että laivan lääkinnästä vastaavat perämiehet eivät hae tietoa aivan yhtä usein kuin muut perämiehet. Syy tähän saattaa olla se, että lääkinnästä vastaavilla on enemmän kokemusta ja hoidettuja tapauksia mistä johtuen tietoa ei niin usein tarvitse hakea.

8.4 Mistä lähteistä tietoa haetaan

Kyselyssä annettujen vastausvaihtojen ja vastaajien itsensä lisäämien vaihtoehtojen suosio näytti jakautuvan kolmeen ryhmään. Ensimmäisen ryhmän muodostaa Laivasairaanhoidon käsikirja, jota käyttää kymmenen vastaajista sekä lääkärin konsultointi TMAS:n avulla ja erilaiset internet-sivustot, joita molempia käyttää yhdeksän vastaajista. Toisen ryhmän muodostaa kysyminen asiantuntijaystävältä, jota kuusi vastaajaa ilmoitti käyttävänsä sekä Pharmaca Fennica, jota käyttää viisi vastaajista. Kolmannen ryhmän muodosti loput lähdevaihtoehdot, joita käytti kolme tai vähemmän vastaajista. Ainoa lähde, jota yksikään vastaaja ei ilmoittanut käyttävänsä on Punaisen Ristin ensiapukirjat. Vastaajat ilmoittivat käyttävänsä lähteitä kolmesta seitsemään keskiarvon ollessa 5,4 käytettyä lähdetä.

8.5 Kuinka monta lääkintätapausta hoidetaan

Vastaajilta kysyttiin kuinka monta lääkintätapausta he keskimäärin kuukaudessa hoitavat. Annetut vaihtoehdot olivat 1-3, 3-5, 5-7, 7-9 ja 10 tai enemmän tapausta. Yksi vastaaja ilmoitti hoitavansa keskimäärin 5-7 tapausta kuukaudessa. Hän on aluksen nimetty lääkintäperämies. Loput kymmenen vastaajaa ilmoitti hoitavansa keskimäärin 1-3 tapausta.

8.6 Usko omien taitojen riittävydestä

Omaatko mielestäsi riittävät taidot vastata laivalääkinnästä aluksella? Kuusi vastaajaa on sitä mieltä, että he omaavat riittävät taidot ja viiden mielestä heillä ei ole riittäviä taitoja vastata laivalääkinnästä. Neljästä aluksen nimetyistä lääkintäperämiehestä kolme on sitä mieltä, että heidän taitonsa eivät ole riittävät vastaamaan laivalääkinnästä, kun vain yksi nimetty lääkintäperämies katsoo taitojensa olevan riittävät. Viisi vastaajaa, jotka eivät ole nimettyjä lääkintäperämiehiä ovat sitä mieltä, että heidän taitonsa riittävät hoitamaan tehtävää. Tulosten perusteella voidaan todeta, että he, jotka eivät hoida tointa uskovat kuitenkin useammin olevansa kykeneviä siihen.

Vastaajilla oli mahdollisuus kertoa, minkälaista lisäkoulutusta he haluaisivat täydentääkseen taitojaan ja osaamistaan. Kuusi vastaajaa käytti mahdollisuutta ja kertoi lisäkoulutus toiveistaan. Vastaukset olivat,

Järjestelmällistä/säännöllistä koulutusta asiantuntijan johdolla. Myös ensiapuryhmän muille jäsenille sama sekä STCW kurssit.

Asiantuntijoiden luennot eri aiheista.

Eri lääkkeet, niiden käyttö eri tilanteissa esimerkiksi. Jos ei vastaa lääkinnästä laivalla niin viiden vuoden välein suoritettavan koulutuksen asiat pääsevät unohtumaan.

Koulutusta, joka tapahtuisi laivoilla, jolloin se olisi suunnattu nimenomaan ropax aluksille ja niiden ensiapuryhmille. Koulutuksissa voitaisiin hyödyntää laivan omaa lääkintä varustusta. Koulutuksen tulisi ehdottomasti olla koko lääkintämiehistölle, ei pelkästään päällystön jäsenille. Koulutus olisi hyvä toteuttaa erilaisten käytännön esimerkitapausten avulla. Toiveena olisi saada lisää Turun ammattikorkeakoulun järjestämiä onboardmed koulutuksia.

Tiheämmin kertauskurssit kuin 5v.

Akuuttihoitoon, kiireelliseen ensiapuun ja koulutusta laivalla niin että huomioidaan laivan hospitaalin lääkkeet ja välineet.

Vastauksista voidaan päätellä, että lisäkoulutukselle ja kertaukselle olisi kysyntää. Halua olisi saada nimenomaan koulutusta, jossa otetaan huomioon laivan varustus ja lääkkeet. Akuuttien tilanteiden hoitoon kaivattiin lisäkoulutusta/kertausta. Kaksi vastaajaa esitti toiveen, että kaikki ensiapuryhmän jäsenet saisivat koulutuksen.

8.7 Lääkintäkurssin kertausväli

Lääkintäkurssin kertaus viiden vuoden välein on laiva-apteekki asetuksen vaatimus. Onko viisi vuotta sopiva väli, liian harvoin vai liian usein? Vastaajien selvä enemmistö, yhdeksän vastaajaa on sitä mieltä, että viisi vuotta on liian harvoin. Vain kaksi vastaajaa on

sitä mieltä, että viisi vuotta on sopiva väli. Yhdenkään vastaajan mielestä se ei ole liian usein.

8.8 Useimmin esiintyvät tapaukset

Kaikki vastaajat eivät olleet ymmärtäneet ja vastanneet kysymykseen useimmin esiintyvistä tapauksista haluamallani tavalla. Tästä huolimatta annetuista vaihtoehdoista kolme useimmin esiintyvää oli täysin samat riippumatta vastaustavasta. Haavat ja ruhjeet työllistävät vastaajia eniten. Toiseksi eniten esiintyy päänsärkyä, huimausta ja matkapahoinvointia. Kolmanneksi eniten työtä teettää humalaisen haverit. Haluamallani tavalla vastanneiden mukaan neljänneksi eniten on silmävammoja ja viidenneksi eniten palovammoja. Kaikki vastaukset huomioiden neljänneksi eniten on palovammoja ja viidenneksi eniten vatsakipuja.

9 Yhteenveto

Hoidettujen lääkintätapausten määrää voidaan pitää hyvin pienenä, vaikka aluksilla kuljetetaan myös matkustajia. Koulutusta toivotaan lisää lääkinnästä vastaavalle ja myös muille ensiapuryhmään kuuluville. Viiden vuoden välein suoritettava kertaus on vastaajien mielestä liian harvoin.

10 Kriittinen tarkastelu

Kysymysten laadinnassa pyrittiin huolellisuuteen ja ne lähetettiin kahdelle testivastaajalle, jotka eivät osallistuneet varsinaiseen kyselyyn. Tästä huolimatta kysymys ”*Kuinka monta lääkintätapausta keskimäärin kuukaudessa hoidat?*” ei ollut ihan onnistuneesti muotoiltu. Jäi epäselväksi, olivatko vastaajat tarkoittaneet pelkästään tehtyä toimenpidettä, vai oliko mukana myös tapaukset, jotka eivät vaatineet toimenpidettä vaan pelkän lääkinnän (esim. yskänlääkkeen anto). Olisi ollut parempi erotella kysymyksessä toimenpide ja lääkintä, jolloin vastauksista olisi saatu luotettavampi tulos.

Kysymyksessä ”*Valitse alla luetelluista tapauksista viisi useimmin esiintyvää*” pyydettiin vastaajia järjestämään useimmin esiintyvät tapaukset järjestykseen 1=esiintyy useimmin, 2=esiintyy toiseksi useimmin jne. Kolme vastaajista oli ymmärtänyt kysymyksen eri tavalla kuin olin ajatellut. Tämä aiheutti hieman epävarmuutta tuloksen luotettavuuteen. Vastaustavasta riippumatta neljä useimmin esiintyvää tapausta oli molemmissa

vastaustavoissa samat pienellä painotuserolla. Viidentenä tapauksena oli vatsakivut tai silmävammat riippuen siitä, huomioitiinko kaikki vastanneet vai ainoastaan ajattelemallani tavalla vastanneet.

Työ käsittelee vain yhden varustamon tietyn tyyppisten laivojen lääkintää. Tarkasta rajauksesta johtuen tuloksia voidaan soveltaa enintään saman tyyppisiin laivoihin vastaavilla reiteillä. Helsinki-Travemünde reitin korkean vastausprosentin (83%) perusteella sen reitin vastauksien luotettavuutta voidaan pitää hyvänä. Naantali-Långnäs-Kapellskär reitin erittäin matalan vastausprosentin (13%) perusteella kyselyn tuloksien luotettavuus sen reitin osalta on huono. Näin huonon vastausprosentin vuoksi ei reittien välisten erojen vertailua voi tehdä luotettavasti.

Lähteet

Finnlines, 2019. *Vuosikertomus*. [Online] www.finnlines.com [Noudettu: 28.04.2020]

Haapamäki, E. & Kovanen, J., 2017, Laivasairaanhoitajan osaamisvaatimukset: Teemahaastatteluaineiston analysointi. Turku: Opinnäytetyö ensihoitaja tutkintoon (AMK). Turun ammattikorkeakoulu, Ensihoidon koulutusohjelma.

Jokinen, M., 2011, Laivasairaanhoitajan työ laivalla: Tietoa ja kehitysehdotuksia aiheesta kiinnostuneille. Kotka: Opinnäytetyö. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu, Merenkulun hallinnon koulutusohjelma.

Olli, S. & Salminen, K., 2011, Lääkinnällinen lisäkoulutus Finnlines Oyj:n kansipäällystölle. Kotka: Opinnäytetyö. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu, Ensihoidon koulutusohjelma.

Raja, 20.8.2009. *Telemedical assistance service (TMAS)-toiminta siirtyy meripelastuksen johtokeskuksiin*. [Online] www.raja.fi [Noudettu: 9.5.2020]

Suomen lakikokoelma

Laki laiva-apteekista 8.5.2015/584 [Online] www.finlex.fi [Noudettu: 29.4.2020].

Laki laivaväestä ja aluksen turvallisuusjohtamisesta 29.12.2009/1687 [Online] www.finlex.fi [Noudettu: 29.4.2020]

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus laiva-apteekista 11.5.2015/589 [Online] www.finlex.fi [Noudettu: 29.4.2020]

Valtioneuvoston asetus aluksen miehityksestä ja laivaväen pätevyyydestä 27.6.2018/508 [Online] www.finlex.fi [Noudettu: 29.4.2020]

1. Lääkintäkoulutuksesi

- Laivasairaanhoidon koulutus
- Ensiapu/ -hoitokurssi (esim. SPR)

Jotain muuta lääkintäkoulutusta, mitä?

2. Oletko laivan lääkinnästä vastaava perämies?

- Olen
- En ole

3. Laivan reitti?

- Helsinki - Travemünde
- Naantali – Långnäs - Kapellskär

4. Kuinka usein potilasta hoitaessasi haet tietoa eri lähteistä?

- Aina
- Hyvin usein
- Melko usein
- Melko harvoin
- Hyvin harvoin
- En koskaan

5. Hoitaessasi potilasta mistä lähteistä haet tietoa?

- Laivasairaanhoidon käsikirja (Saarni 2002, Miilunpalo & Lindfors 2019)
- TMAS
- Merenkulun terveydenhuoltokurssin /-kertauskurssin materiaali
- Pharmaca Fennica
- Therapia Fennica
- Punainen Risti ensiapukirjat
- Ensiauttajan taskuopas (Spek, 2016)
- Eri nettisivustot (esim. Terveyskirjasto.fi, Käypähoito.fi jne.)
- Kysyn asiantuntijaystävältä
- Ensihoidon taskuopas (Oksanen & Turva, 2015)

International medical guide for ships (WHO)

Jostain muista lähteistä, mistä?

6. Kuinka monta lääkintätapausta keskimäärin kuukaudessa hoidat?

- 1-3
 3-5
 5-7
 7-9
 10 tai enemmän

7. Omaatko mielestäsi riittävät taidot vastata laivalääkinnästä aluksellasi?

- Tunnen omaavani riittävät taidot vastata laivalääkinnästä
 En tunne omaavani riittäviä taitoja vastata laivalääkinnästä

Minkälaista lisäkoulutusta toivoisit, jos et tunne omaavasi riittäviä taitoja tai haluaisit syventää osaamistasi?

8. Onko viisi vuotta sopiva kertausväli lääkintäkurssille?

- Liian harvoin
 Sopiva
 Liian usein

9. Valitse alla luetelluista tapauksista (ja niiden kaltaisista) viisi useimmin esiintyvää.
1=esiintyy useimmin, 2=esiintyy toiseksi useimmin jne.

	1	2	3	4	5
Tajuttomuus / elvytys	☐	☐	☐	☐	☐
Haavat ja ruhjeet	☐	☐	☐	☐	☐
Päänsärky, huimaus, matkapahoinvointi	☐	☐	☐	☐	☐
Vatsakivut	☐	☐	☐	☐	☐
Silmävammat	☐	☐	☐	☐	☐
Rintakipu ja sydänperäiset	☐	☐	☐	☐	☐
Kallonsisäiset (vuoto, infarkti)	☐	☐	☐	☐	☐
Murtumat, venähdykset	☐	☐	☐	☐	☐
Humalaisen haverit	☐	☐	☐	☐	☐
Palovammat	☐	☐	☐	☐	☐
Infektiot	☐	☐	☐	☐	☐

Jokin muu vaihtoehto kuin yllä luetellut?